

Verksamheten i Postmuseum under 1996

Postmuseinämnden

Ledamöter i Postmuseinämnden har under 1996 varit: chefen för Koncernstab Kommunikation Malou Örner, ordförande; chefen för Posten Frimärken Ingegerd Mattsson; chefen för Postmuseum Gunnar Nordlinder; vidare Bengt Nyström, utsedd av Riksantikvarien; Anne-Marie Selander, representant för personalorganisationerna i Posten; Börje Wallberg, representant för Postmusei Vänner; Gunnar Dahlvig, representant för Sveriges Filatelist-Förbund samt Gösta Stenberg, representant för svenskt näringsliv.

Nämnden har under året hållit fyra sammanträden. Man har noga följt museets verksamhet, särskilt vad gäller ekonomi, marknadsföring och utställningsplanering.

Allmänt

År 1996 firades museets 90-årsjubileum. Den 11 november hölls bankett där Postens koncernchef Ulf Dahlsten jubileumstalade. Vid banketten överlämnades som gåva 100.000 kr. från Föreningen Postmusei Vänner. Beloppet ställdes till museichefens förfogande, att användas för lämpligt ändamål i föreningens anda. Den 15 december, jubileumsdagen, firades med festliga aktiviteter för allmänheten.

Postmuseum har under året rönt mycket stora publika framgångar. I april slogs besöksrekord för en enskild månad då ca. 14.000 personer kom till museet. Helårsresultatet innebar också rekord med ca. 115.000 besökare. Framgångarna är ett resultat av en konsekvent satsning på att nå nya målgrupper med spännande och intresse-

väckande utställningar. Satsningen på barn och barnfamiljer med den nya basutställningen *Lilla Posten* visade sig vara riktig, liksom flera tillfälliga utställningar som väckte anklang i media. 1996 var det första året sedan 1992 med fri entré, vilket bidragit till förbättrade publiksiffror.

Parallellt med satsningen på utställningar har marknadsföringen förbättrats så att museet fått en tydligare profil. Fördelen av det centrala läget har också tagits tillvara bättre än tidigare.

Det nya ventilationssystemet har börjat fungera, men åtskilligt intrimningsarbete återstår ännu.

Under året fullbordades den omfattande dokumentationen av järnvägsposten. Materialet publicerades i bokform med titeln *Järnvägsposten: en kamp mot tiden*.

Torg och filmsal har vid ett flertal tillfällen varit uthyrda till enheter inom Posten och till enskilda företag och personer. Sammanträdesrummet har vid några tillfällen disponerats av ledningsgrupper inom Posten.

Museet har mottagit flera studiebesök från utrikes postmuseer och postförvaltningar bl.a. från Finland och Tjeckien.

Museichefen har regelbundet deltagit i museichefskollegiets sammanträden.

Gunnar Nordlinder har under året deltagit i ett av Posten arrangerat utbildningsprogram, UPP, i tre omgångar.

Museet har liksom tidigare år haft ett utomordentligt gott samarbete med Postmusei

Vänner, som tagit del av museets verksamhet med stort engagemang. Vid flera tillfällen har vännerna engagerat sig i praktiskt museiarbete till gagn för museet och föreningen. Vidare har föreningen givit museet ekonomiskt stöd, som möjliggjort förvärv av filatelistiska objekt och utgivning av olika skrifter.

Museet har framgångsrikt medverkat i evenemanget "Vår roliga historia" i Kungsträdgården samt i "Stockholm Water Festival". Vid bägge tillfällena har museets personal aktivt demonstrerat hur man skriver med gåspenna, viker papperet till kuvert och där efter förseglar med lacksigill.

Samarbetet med filateliorganisationer, samlarföreningar och andra organisationer med anknytning till museets verksamhet har varit mycket gott. Många föreningar håller regelbundet sina sammankomster i museets lokaler. Flera samarrangemang har hållits mellan museet, föreningar och engagerade personer, bl.a. har motivsamlaren Ulla Wengraf ordnat framgångsrika frimärcksträffar för eftermiddagslediga. Kjell Östlid har hållit nybörjarkurser för unga frimärckssamlare och både filatelistisk grundskola och högskola har inrymts i museets lokaler. Värdefullt har också det ömsesidiga utbytet av kunskaper och forskningsresultat mellan föreningar, enskilda forskare och museet varit. Postanställda och pensionärer från Posten har bidragit med mycket och intressant material till samlingarna.

Organisation och personal

Museet har varit organiserat i följande enheter:

Föremålsenheten, som svarat för föremåls-, foto- och arkivsamlingarna, dokumentation av postal verksamhet och fotoarbete. Inom enheten har följande tjänstemän arbetat under chefen Olle Synnerholm: Bengt Andersson, Bo Andersson, Stellan Gustafsson, Louise Palme (tjänstledig), Karl Erik Andreasson (vikarie för Louise Palme) och Sven Tideman.

Filatelienheten, som svarat för kontinuerlig förnyelse och förvaltning av de filatelistiska samlingarna. Inom enheten har utförts urval, beskrivning och montering av material ur museets samlingar till interna och externa utställningar. Följande tjänstemän har arbetat under chefen Britt Westermark: Anne Burgman, Yvonne Engelbrektsson, Leif Karlsson och Björn Sylwan.

Informations- och utställningsenheten, som svarat för extern information med marknadsföring av museets verksamhet, samt utställningar, barn- och ungdomsverksamhet, program, visningar och undervisning. Under enhetschefen Vesela Stridsberg har Karin Nygren, Marianne Larsson, Pia Bäckström (tjänstledig), Pernilla Åström (vikarie för Pia Bäckström) och Hedvig Bruzæus (från 1 februari) arbetat. Följande museilärare har anlitats för *Lilla Posten* lördagar, söndagar och skollov: Viveka Nybom, Monika Arvidsson, Lotte Lindqvist och Minna Heikki.

Biblioteket, som förvärvat och lånat ut monografier och seriella publikationer inom svensk och utländsk posthistoria och filateli, liksom svenskt postalt tryck. Bibliotekschef har varit Erik Hamberg. Personalen har i övrigt bestått av Monica Jonsson och Karin Norberg.

Butiken, som har sålt frimärken, frimärcksprodukter, samlartillbehör och souvenirer. Butiken har också svarat för försäljningen i Posthuset på Skansen. Under chefen Britt Westermark har följande tjänstemän arbetat: Britt Ljungberg, Anne Burgman, Yvonne Engelbrektsson, Elly Jakobsson (sjukledig fr.o.m. juli), Inga-Lill Nilsson och Gunnel Södersten.

Vakt- och personalenheten, som svarat för allmän säkerhet, vakthållning, fastighetsfrågor, lokaluthyrning samt arbete med och kring föreningen Postmusei Vänner. Chef för enheten har varit Monika Hansson, med följande medarbetare: Christer Lindblad, Kerstin Mörk, Bo Elfman, Mariana Cordier och Gabriella Mann.

Följande helgvårdar har anlitats: Elin Andersson, Lars Lundqvist, Guy Lundin, Therese Gillner, Karin Nilsson, Mathias Jonsson, Susanne Ljungberg, Björn Åström och Erika Strid.

Under museichefen Gunnar Nordlinder har Ulla Neurath arbetat som sekreterare och Robert Mattson som ansvarig för datafrågor.

Föremålssamlingarna

Förvaring, vård och konservering

Ett flertal föremål har skadats av läckande rör och kranar i magasinlokalen i Värberg. Skadeinventering och en översiktlig kostnadsberäkning för restaurering av dessa föremål har vidtagits. Sonderingar har därefter gjorts för att finna mer ändamålsenliga och säkra lokaler för förvaring av de föremål som icke visas på museet.

Tio vagnar har försetts med skräddarsydda tygöverdrag.

Museet har ett rekvisita-förråd med uniformer, brevlådor etc. för uthyrning till postjubiléer, filminspelningar och liknande. De delar av rekvisita-förrådet som sällan används flyttades till magasin utanför Postmuseihuset, samtidigt som vapnen i föremålssamlingen fick en ännu säkrare förvaring.

Fältverksamhet och dokumentation

I samband med nedläggningen av järnvägs-posten samlades föremål in, bland annat allt löst som fanns kvar efter den sista resan till Härnösand. Här kom till och med sopsäckarna att nå museimagasinet. Fast inredning kom att samlas in för att i framtiden kunna återskapa en miljö.

Sveriges järnvägmuseum i Gävle utökade sina samlingar med en hel postkupévagn.

Bland de foton som togs av museets fotograf Sven Tideman till boken *Järnvägspost*

Verksamheten inom järnvägsposten dokumenterades innan nedläggningen. Här en interiörbild från sträckan Stockholm – Göteborg (Foto: Sven Tideman).

Postkontoret i Knivsta dokumenterades i samband med julruschen 1996 (Foto: Sven Tideman).

ten: en kamp mot tiden av Sören Jansson och Lotte Lindqvist, kom två att bli förlaga till ett frimärke.

Enkla dokumentationer har gjorts av postkontoren Knivsta, Bromma och Kungshörnet i Uppsala.

Vi i Posten (ViP), en återkommande undersökning om personalens trivsel och utveckling i Posten, har dokumenterats, likaså brevlådetömning.

Alla anställda på museet har erbjudits att göra en kort dokumentation av olika arbetsuppgifter i det s.k. nya brevnätet inom Posten. På så sätt får dokumentationsverksamheten en bredd som den tidigare saknat. Samtidigt får personalen en inblick i vad som händer i Posten idag. Resultat från denna dokumentation väntas inte förrän under 1997, men andra museer har redan visat intresse för projektet.

Förberedelser har vidare gjorts för ett upp-rop till en minnesinsamling kallad "Posten i

förändring", där postanställda och pensionärer med ett postalt förflutet uppmanas att skriva ner och skicka in sina minnen.

Registrering och fotografering

Avdelningens personal genomgick en kortare Internet-utbildning som förberedelse till skiftet av datorsystem. En annan förberedelse är inscanningen av föremålsbilder som kombineras med redan inmatade fakta om museiföremålen. Dessa kommer att bli tillgängliga först på museet och sedan på Internet. Databasen "Post" har utökats med 131 registreringar. Därmed var totalt 11.263 föremål registrerade i databasen vid årets slut. Antalet forskarbesök var 209.

757 svartvita foton och 1.360 färgfotografier har levererats till beställare inom och utom Posten.

I databasen "Foto" nyregistrerades 7 negativ; därmed var totalt 7.894 negativ registrerade.

Förvärv av föremål, arkivalier och fotografier

Från City Mail fick museet en citymanuniform och andra föremål från brevbäringen.

Från postkontoret i Bromma inkom tre etsade glas med motiv från frimärkserien "Postverkets 300 års jubileum" samt en takarmatur från den ursprungliga inredningen.

Många föremål inkom från Ivan Adlers dödsbo. De har samband med hans gärning i Etiopien.

Kläder från en motorcykelåkande brevlådetömmare samt flera postsäckar, varav många med utlandsanknytning, har förvärvats.

Gåvor från Postmusei Vänner

De skraddarsydd skyddsöverdragen till vagnarna har betalats av Postmusei Vänner.

Filatelistiska samlingarna

Ett under hösten 1995 påbörjat konserveringsprojekt av äldre förlagor till frimärken har fortsatt under våren 1996. Förlagor har tvättats och gammal tejp tagits bort. Blyerts och akvarellteckningar har fixerats och äldre typ av kartong på vilken förlagorna varit monterade, har utbyts mot ny syrafri.

Valvet i Tryckerisalen i trappa renoverades och fick en ny inredning under 1996. Detta för att effektivisera, underlätta och öka förvaringskapaciteten. I anslutning till ombyggnaden målades valvet i en vitaktig färg och försågs med en ny modern larmanläggning som installerades av Securitas. Valvrenoveringen utfördes i samarbete med personal från Postfastigheter AB. Inredningen levererades av Lundqvist Inredningar AB.

Ett större antal "Farliga brev" liksom många berömda frimärksförfalskningar från Postmuseums egna samlingar försågs med nya texter och monterades om inför utställningen *Fiffel och Båg*.

Inför utställningen om Postmuseums store donator Hans Lagerlöf har ett stort och omfattande förarbete lagts ner. Donationernas samtliga 6.543 albumblad granskades. Därefter skedde ett urval. Totalt visades 500 albumblad från 10 olika landssamlingar. Dessutom visades 200 enskilda objekt av särskilt intresse som togs bort från sin ursprungliga montering och försågs med speciellt genomarbetade och belysande texter. Många albumblad, enskilda frimärken, helark och brev har renoverats och förstärkts. Det omfattande material som visades under utställningen har också ägarstämplat på baksidan.

I samband med Rolf Gummessons utställda samling *Finlands första frimärken och stämplat* kompletterade Postmuseum med två ramar innehållande rariteter ur Postmuseums finska huvudsamling.

Till utställningen *Kungahuset Bernadotte* skedde en omfattande redovisning av frimärken med anknytning till kungahuset Bernadotte. Här ingick också förslagsgravyrer och provtryck ur Postmuseums samlingar.

Den utställda generalsamlingen *Alla Sveriges frimärken* har kontinuerligt uppdaterats under 1996.

De svenska utställningssamlingarna med svensk respektive engelsk text har utökats och reviderats med totalt 178 blad.

Från Världspostföreningen har under året erhållits frimärken från ett stort antal länder.

Vid 25 tillfällen har frimärks- och stämpelsamlingar samt donationer studerats av forskare och andra besökare.

Registrering

I januari 1996 påbörjades separat accessionsbokföring av filatelistiska resp. posthistoriska föremål.

Förvärv av filatelistiska objekt

Under 1996 har 55 förlagor till svenska frimärken och 36 skissförslag inlevererats till samlingarna från Posten Frimärken. Därjämte har Postmuseum mottagit 129 gravyravdrag och 11.161 st. tryckprover och normalprover.

Provtrycksark och normalark, totalt 23 stycken, från Lokalposten i Mullsjö har skänkts av Sven-Allan Egerbo, Mullsjö.

Accessionbokförda frankotecken under året var 24.506 st.

Bland inköpen märks:

Ett ostämplat exemplar av världens första frimärke, det brittiska One penny black från 1840. Märket har placerats i den permanent visade huvudsamlingen England.

Ett frimärksliknande gravyravdrag föreställande "brygga i solnedgång", aldrig utgivet som frankotecken. Enligt blyertsanteckning på baksidan utförd av gravören Mikael Askwall 1979.

Ett brevkort 12 öre (bKe1) med järnvägsstämpel Pkxp No. 3 Upp den 27 februari 1872, till Köping. Med handritad gratulationsteckning på meddelandesidan.

Ett brevkort 12 öre (bKe1) från Tidaholm 23 augusti 1872 till Laxå Bruk.

Två sanitetsperforerade förfilatelistiska brev från Danzig till Stockholm samt ett från Königsberg till Stockholm.

Ett returnerat rekbrev med 3, 5 och 30 öre Ringtyp, tandn. 13, avstämplat Wäderstad 23 juni 1885 till Chicago, USA, försett med en amerikansk reketikett samt stämpeln "Dead letter office".

Ett brev med 1 st. 30 öre Vapen och lodrätt par 3 öre Liggande lejon, typ II, från Ousby till Marsjö, 28 december 1870.

Ett vykort med 10 öre Oscar II, koppartryck från Landskrona till Thorshavn, Färöarna, 27 december 1904. Ankomststämplat 10 (januari) 1905.

Ett brev skickat från Stockholm den 6 maj 1915 med innehåll, "med anledning af Frimärkets 75-årsdag den 6 maj, 1915". Framsidan är en pastisch på frimärken föreställande Hill, Chalmers och Treffenberg.

Ett färgprov till militärbrev M2 i orangeröd färg.

Gåvor från Postmusei vänner

Ett brev med innehåll från Uggelbo via Gefle, 23 oktober 1869 till Knox County, Illinois, USA. Frankerat med 12 och 2x30 öre Vapentyp. Brevet ingick i den s.k. "Hedman-korrespondensen" mellan fadern i Uggelbo (Ockelbo) och sonen Jonas Hedman.

Frimärksutställningar inom Sverige

Postmuseum har under året ställt ut följande exponat:

"VM i ishockey", Sveriges Riksidrottsmuseum, Johanneshov.

Ett urval frimärken utgivna under Anders Örnes tid som generaldirektör i Kungliga postverket 1930-1945, Centralposthuset, Stockholm 1. Utställning i samband med öppnandet av Anders Örnes hemliga låda.

"Sagor och Legender", Astrid Lindgrens Värld, Vimmerby.

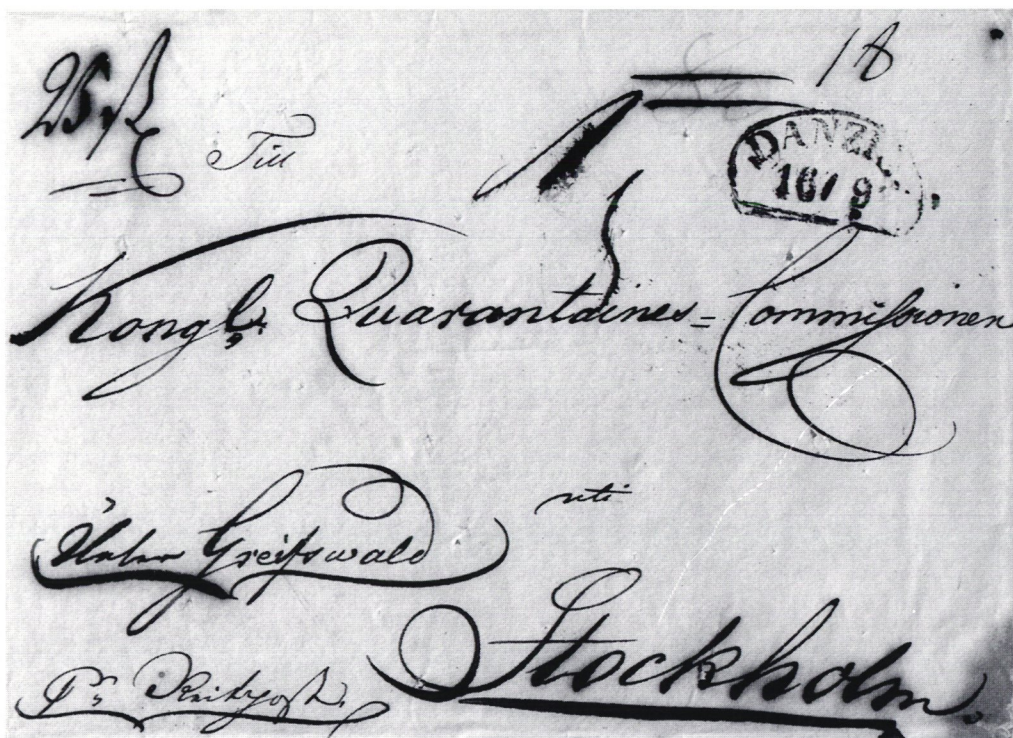
"Frimärken och brev med Vänersborgs-stämplat", Vänersborg.

"Sagor och Legender", Örnsköldsvik.

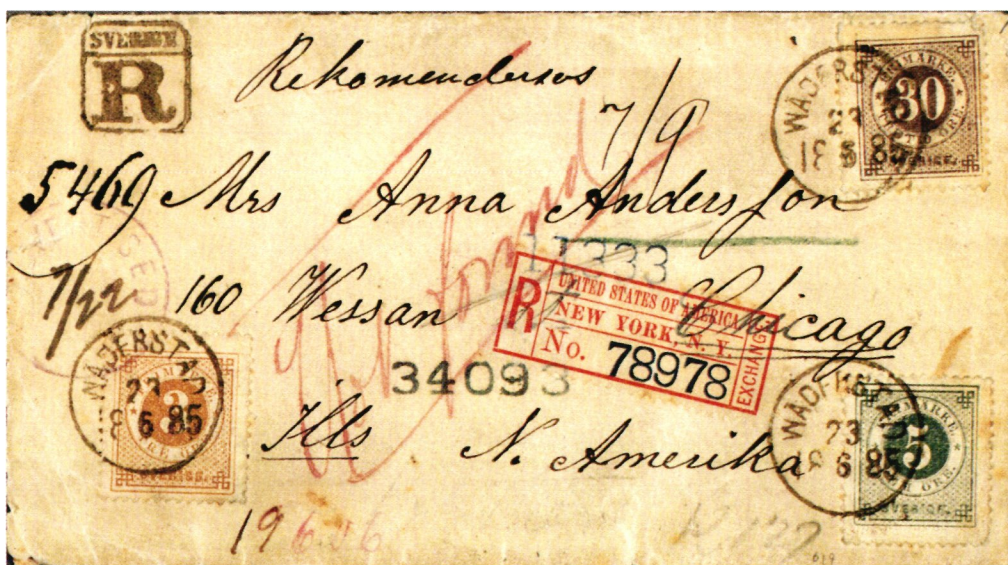
"Svenska Julfrimärken" 1968-1996, Sävsjö.

Frimärksutställningar utomlands

"A choice of stamps engraved 1960 - 1996 by Czeslaw Slania", samt skisser och frimärksförlagor utförda av Czeslaw Slania visades i Prag, Tjeckien.

Decinficerat förfilatelistiskt brev skickat från Danzig till Stockholm.

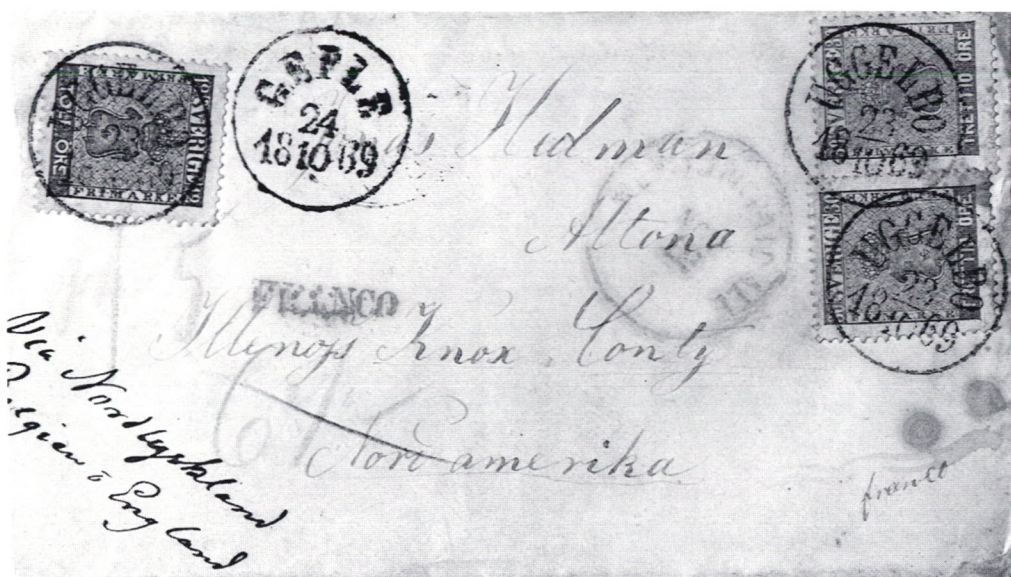
Rekommenderat ringtypsbrev till U.S.A. med 38 öres porto, skickat 1885.

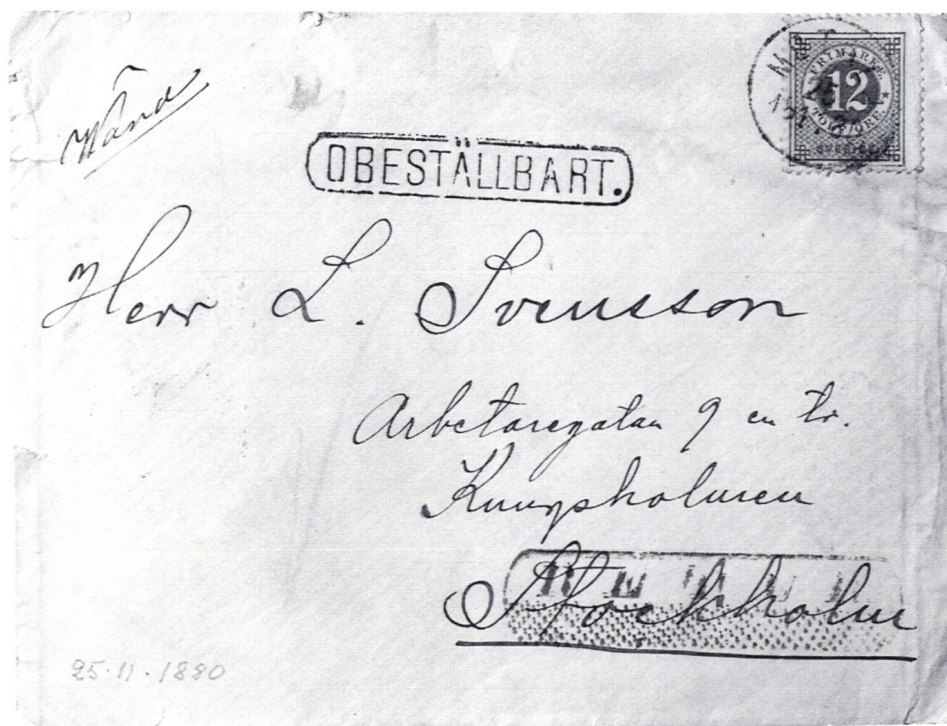
Inrikes brev av tredje viktclassen från 1870.

Brev med fantasifrimärken, stämplat i Stockholm 1915 i samband med det första frimärkets 75-årsjubileum.

Vapenbrev till U.S.A. med 72 öres porto från 1869. Gåva från Postmusei Vänner.

12 öre ringtyp t. 13 på inrikes brev, försett med stämplarna "retur" och "obeställbart".
Gåva från Olof Linder.

Publik verksamhet

Postmuseums öppettider var under 1996: tisdagar-söndagar 11-16, onsdagar 11-19, måndagar stängt. Under maj-augusti var öppettiderna på onsdagar 11-16.

1996 besöktes museet av 115.056 personer mot 79.376 år 1995.

Utställningar

Gamla skyltar

24 januari – 15 september 1996

Utställningen visade ett urval av skyltsamlingen Peter Pluntkys stora samling med svenska emalj- och plåtskylltar av allehanda slag från perioden 1890-1930. I ett av rummet visades också postala skyltar från 1750-1950 ur museets egna samlingar.

Finlands första frimärken och stämplat

30 januari – 14 april 1996

Finlands första frimärken firade 140 års jubileum och Postmuseum uppmärksammade det med detta exponat som var en del av den samling som deltog i hedersklassen på världsutställningen "Finlandia 95". Samlingen tillhör Rolf Gummesson, som har arbetat med den under en mycket lång tid. Samlingen beskriver hur frimärken och försändelser har stämplat i Finland, efter orter och stämpeltyper. Albumbladen har både finska och svenska texter. Utställningen blev till tack vare ett omfattande arbete av filatelisten Karl-Erik Stenberg.

Utställningen invigdes av Pekka Taitto, Finlands Filatelistförbunds ordförande, i närvaro av representanter för den finländska Posten.

Lilla Posten

10 februari 1996 och tills vidare

I museets källarvalv öppnades i februari barnens egen post. Här finns en liten postgård, ett postkontor och en skriververkstad - allt i barnvänlig och fantasifull miljö. Denna barnverkstad blev mycket uppskattad under året - flera tusen barn besökte Lilla Posten med skolan, "fritids" eller med sin familj. Mer om Lilla Posten berättas i en av artiklarna i denna Postryttare.

Lilla Posten var öppen för besökare under lördagar-söndagar 12-15 och under hela sommarlovet 12-15. Under de kortare skolloven var barnverkstaden öppen 11-16. Under öppettid fanns alltid minst en museilärare på plats. På vardagar under skolterminerna tog museet emot förbokade grupper. Med programmet *Leka Post* vände vi oss i första hand till skolans sexårsverksamhet och årskurs 1.

Barnverkstaden Lilla Posten invigdes av den kända figuren Skurt från barnprogrammet på TV 3. Detta uppmärksammades med en halvtimmes program på denna kanal.

Lilla Posten blev genast populär bland besökande barn. (Foto: Ove Kaneberg)

Fiffel & Båg

27 mars – 8 september 1996

Ett sätt att fiffla och manipulera med sanningen är att göra förfalskningar och det var ämnet för vårens och sommarens stora utställning.

Konst, antikviteter, mynt och sedlar, smycken och leksaker samt naturligtvis frimärken, stämplat och försändelser var några exempel på förfalskningar som visades i utställningen. En av många intressanta frimärksförfalskningar var en stämplat gul 3 skilling banco som har utförts av den italienske mästarförfalskaren Jean de Sperati (1884-1957).

Utställningen berättade också om hur förfalskningar kan skiljas från äkta vara. Besökarna fick vidare veta vad lagen säger om kopior, plagiat och förfalskningar. Utställningen kom till stånd mycket tack vare ett givande samarbete med Polismuseet och Statens Kriminaltekniska Laboratorium.

Utställningen invigdes av Jesper Aspegren, programledare för Antikrundan i TV.

Kungahuset Bernadotte

19 april – 18 augusti 1995

Med anledning av kung Carl XVI Gustafs 50-årsdag arrangerades denna utställning som speglade frimärksutgivningen med ätten Bernadotte till och med jubileumsutgåvan, som kom ut samma dag som utställningen öppnades. Här visades förutom utgivna frimärken även olika förslagsmärken, gravyravdrag och provtryck, förlagor, helark och normalark samt färgprover.

Collage som ger frimärken nytt liv

4 juni – 1 september 1996

På museets inglasade torg visades en annorlunda konstutställning av Rolf Isaksson. Denne konstnär från Göteborg har gjort collage av frimärken i sju år. Här visade han ett tjugotal tavlor.

Amerikabrev

28 augusti 1996 – 2 februari 1997

Med anledning av 150-årsminnet av den svenska emigrationen till Amerika firade Postmuseum jubileet med att ställa ut ett antal Amerikabrev och vykort. Här visades bland annat brev som museet hade lånat från privatpersoner samt brev från Utvandrarnas Hus i Växjö, som också bidrog med affischutställningen "Mot löftets land". Författaren Claes-Göran Wetterholm lånade ut ett tiotal vykort från sekelskiftet.

En brevskrivare på 1700-talet

1 september 1996 och tills vidare

I det lilla lusthuset i basutställningen Brevet – en resa genom sekler presenteras en brevskrivare från 1700-talet, överpostdirektör Leonhard Klinckowström, chef för postverket från 1743 fram till sin död 1759.

Fyra decennier

5 oktober 1996 – 2 februari 1997

Den artistiske mångsysslaren Lasse Åberg debuterade som frimärkskonstnär i och med 1996 års Frimärkets Dag-utgåva. Hans fyra frimärken berättar om 30-, 40-, 50- och 60-talens ungdomar. Det gjorde också utställningen som Lasse Åberg hjälpte museet att sammanställa. Föremål från bland annat hans egna samlingar väckte nostalgi bland besökarna. Konstnären Lasse Åberg visade också ett antal ej tidigare visade konstverk som tidsmässigt anknöt till utställningen.

Utställningen invigdes av Lasse Åberg i samband med Frimärkets Dag-firandet på museet den 5 oktober.

Grafikern och gravören Josef Herčík

5 oktober – 6 november 1996

Med anledning av en samutgåva mellan Sverige, Tjeckien och Slovakien – Endre Nemes målning Barockstolen – visades på Fri-

märksvåningen en liten utställning från Tjeckien om Josef Herčík, en av landets mest framgångsrika gravörer.

Storsamlaren Hans Lagerlöf

16 oktober 1996 – 2 februari 1997

Det fanns inget bättre sätt att fira Postmuseums 90-årsjubileum än att hedra museets främste donator: Hans Lagerlöf. Denne framgångsrike svensk-amerikan, affärsman och legendariske frimärkssamlare har bidragit till att museets samlingar har nått stor berömmelse alltsedan mellankrigstiden. En stor del av sina frimärken och samlingar donerade Hans Lagerlöf till museet, hela 6.543 albumblad. I donationerna ingick många sällsyntheter, bland annat de två berömda "Post Office" – frimärkena från Mauritius, utgivna år 1847.

Denna stora utställning visade ett par hundra pärlor och märkvärdigheter samt flera intressanta landssamlingar, som till exempel Holland, Venezuela, Bulgarien, Oranjeriket och Siam.

Utställningen invigdes av den svensk-amerikanske regissören och skådespelaren Gunnar Hellström.

Almanackor

5 december 1996 – 13 april 1997

En liten utställning som visade delar ur Postmuseums samling av svenska almanackor, bland vilka de äldsta är från 1600-talet.

Postmuseum 90 år

15 december 1996 – 13 april 1997

Yngve Hellström, mångårig fotograf på Postmuseum, sammanställde en mindre jubileumsutställning på Frimärksvåningen där han visade fotografier och annat intressant material samt berättade om museets 90-åriga historia. Utställningen öppnades på jubileumsdagen den 15 december.

Under sin livstid fick donatorn Hans Lagerlöf inte själv uppleva att bli avbildad på frimärke.

Till utställningen gjordes dock ett montage med hjälp av dagens datateknik, av ett Oscar II-frimärke och ett porträtt av Lagerlöf. "Frimärket" användes bl.a. på utställningsaffischen.

Program

Programverksamheten anknöt för de mesta till de pågående utställningarna med musik- och teatercaféer, föredrag, filmvisningar och andra aktiviteter. Totalt genomfördes under året 306 program.

Särskilda arrangemang anordnades i samband med de sju frimärksutgivningarna, bland annat i samband med utgivningen på Frimärkets Dag den 5 oktober, som var ett samarrangemang med Frimärksfrämjandet och Posten Frimärken. Den 6 oktober arrangerades ett barnens Frimärkets Dag som var mycket uppskattat av besökarna.

Den 11 februari arrangerades en museidag tillsammans med övriga Stockholmsmuseer och i samarbete med Dagens Nyheter. Tips-tävlingen *Nostippen* genomfördes under året tio gånger. Under sommaren pågick *Sommar-Nostippen*. Den 15 december firades Postmuseums 90-årsdag med ett "Öppet Hus" för specialinbjudna samt allmänhet.

Skollovsprogram arrangerades med bland annat aktiviteter i den nyöppnade barnverkstaden *Lilla Posten*. Frimärkskul för skollediga anordnades av Sveriges frimärksungdom Stockholmsdistriktet som också arrangerade *Frimärkskul för hela familjen* en gång på våren och *Roligt med frimärken* vid fyra tillfällen på hösten. Föreningen arrangerade också ett *Riksmästerskap i frimärkskunskap* på våren och ett välbesökt *Jul på Postmuseum* i samarbete med museet.

Tillsammans med Stockholms Motivsamlar-klubb genomfördes *Frimärksträffar för eftermiddagslediga* vid 15 tillfällen under vår och höst. Nybörjarkurser för unga frimärkssamlare genomfördes vid åtta tillfällen under vår- och höstterminerna samt en filatelistisk kurs för vuxna vid tretton tillfällen. En motivsamling om Olympiska Spelen 100 år sammanställdes av föreningen i samarbete med museet och ställdes ut i Centralposthuset. Utställningen invigdes i juni av Carl-Gustav Anderberg, ordförande i Sveriges

Olympiska Kommitté. Utställningen visades senare också på Riksidrottsmuseet.

Vår frimärkssalong arrangerades av Nacka-Värmdö och Norrorts frimärksföreningar under en vecka i april. Stockholms Filate-

Frimärksgravören Lasse Sjöblom och Lasse Åberg medverkade på Frimärkets Dag, vid utgivningen av frimärksutgåvan "Fyra decennier"

Både barn och vuxna kom till det populära programmet "Kom och gör påskkort" i mars. Besökarna stod för fantasin och Postmuseum för materialet (Foto: Sven Tideman).

list-Förening firade sitt 110-årsjubileum på museet med en jubileumsutställning och program under en vecka i september. En *Posthistorisk Dag* arrangerades i november i samarbete med Sällskapet för Svensk Posthistorisk Dokumentation. Hembygdsfilatelisterna presenterade sig och visade ett urval ur några hembygdssamlingar en helg i december.

Följande föreningar höll regelbundet möten i museet: Frimärksklubben CGT, Föreningen Frimärksbörsen, Föreningen för Kinafilateli, Stockholms Filatelist-Förening, Stockholms Filatelist-Förening ungdomsavdelningen, Stockholms Motivsamlarklubb, Sveriges Militärpostsällskap samt Svenska Frimärksbytesföreningen.

Visningar

Totalt genomfördes under året 211 visningar för 4.466 personer. 153 av visningarna var för barn och ungdom, som till exempel skolprogrammen för barn på låg- och mellanstadiet samt det nya programmet *Leka Post* i barnverkstaden *Lilla Posten*.

Marknadsföring

Information om utställningar och programverksamhet skickades regelbundet ut till massmedia. Detta resulterade i ett stort antal tidningsartiklar (cirka 246), evenemangsnotiser (cirka 339), inslag i radio (cirka 23) och TV (23).

Annonsering skedde varje vecka i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet under rubriken "Stockholms museer". Ett antal separatannonser gjordes också i dessa tidningar. Annonser infördes även i fackpress och lokaltidningar samt turistpublikationer.

Affischer, vernissagekort/inbjudningar och programblad framställdes för de olika utställningarna och skickades ut till utvalda målgrupper, som till exempel bibliotek, museer, postkontor, hotell, frimärksklubbar, frimärkshandlare, skolor och studieförbund,

turistbyråer, kulturinstitutioner och föreningar, däribland till drygt 3.000 medlemmar i Föreningen Postmusei Vänner.

Till barnverkstaden *Lilla Posten* trycktes stora affischer som anslogs på stolptavlor och andra platser runtom i StorStockholm, samt på kulturtavlorna i tunnelbanan.

Den färgglada symbolen för barnverkstaden *Lilla Posten* har skapats av tecknaren Lotta Glave.

Programbladet *Nytt på Postmuseum* gavs ut med tre nummer i en upplaga av 18.000 exemplar per nummer. De skickades ut till olika målgrupper (se ovan) samt också till Postmusei Vänner's medlemmar. *Nytt på Postmuseum* delades ut på museet och på andra platser, till exempel på postkontor samt i samband med frimärksutställningar och mässor i Stockholm och ute i landet.

Till utställningen *Storsamlaren Hans Lagerlöf* producerades en biografi med samma titel, författad av Erik Hamberg, chef för Postmusei bibliotek.

Museet marknadsförde sig också tillsam-

mans med andra museer i Kungsträdgården den 15 juni i samband med "Vår roliga historia" samt den 2-10 augusti på Stockholms Vattenfestival. Vid dessa tillfällen fick besökarna skriva brev på gammaldags vis med fjäderpenna, samt fick det lackat, frankerat och stämplat med museets minnespoststämpel.

Biblioteket

Under 1996 var biblioteket öppet för allmänheten tisdag-fredag 12-15. Onsdagar var biblioteket öppet fram till 19, med undantag för tiden maj-augusti. Under perioden 19/8-30/8 var dock biblioteket helt stängt, i samband med att bibliotekets depå på Sveavägen 159 flyttades till lokaler med adress Kistagången 2. Depån innehåller huvudsakligen en stor samling auktionskataloger samt ett restlager av ett fåtal årgångar äldre *Postryttaren*.

Antalet nyförvärv av böcker uppgick till 483. Biblioteket har vidare prenumererat på 162 tidskrifter från olika länder, med filatelistiskt, posthistoriskt eller postalt innehåll. Genom köp eller gåvor har 186 auktionskataloger erhållits.

I bibliotekets databas "Book" har 2.028 dokument registrerats. Merparten utgörs av ämnesordsindexerade tidskriftsartiklar. Totalt fanns 32.380 införda i "Book" vid årets slut.

Böcker har även katalogiserats i den nationella databasen Libris.

Biblioteket har under året haft 2.685 besök, varav åtskilliga kommit från andra länder, särskilt under sommarmånaderna. Antalet utlån uppgick till 2.516.

I läsesalen har en läsapparat för mikrofilm och microfiche, med kopieringsmöjligheter, funnits tillgänglig.

Museibutiken

I museets butik såldes frimärken, samlartillbehör, vykort, litteratur och presentartiklar

med anknytning till museets verksamhet. Dessutom handstämplades vanliga och rekommenderade brev för postbefordran.

Säkerheten för butikens förvaring av bl.a. frimärken har ytterligare förstärkts och nya lås har installerats i ett flertal förvarings-skåp.

I början av året inköptes nya kassamaskiner av märket Sharp för att lättare kunna anpassa butikens försäljningsredovisning gentemot Posten Frimärkens datasystem.

För att celebrera Postmuseums 90-års jubileum användes under senare delen av året en sidostämpel, med texten "Stockholm Postmuseum 90 år"

Under året gjordes speciella temasatsningar i butiken som komplement till Postmuseums större tillfälliga utställningar och till barnverksamheten.

Posthuset på Skansen var under 1996 öppet alla dagar under tiden 26 maj-31 augusti, liksom vid "Trädgårdsdagen" den 1 september samt under Skansens julmarknadsdagar den 2, 9, och 16 december.

Antal besökare på Skansens posthus var drygt 10.000 personer under sommaren 1996.

Butiken har vidare deltagit med försäljning på museidagen "Vår roliga historia" i Kungsträdgården den 15 juni samt den 2-10 augusti i "Vattenfestivalen".

Publikationer

I samband med att järnvägsposten upphörde med mars månads utgång genomfördes ett Samdok-projekt. Detta resulterade i boken *Järnvägsposten: en kamp mot tiden* av etnologerna Sören Jansson och Lotte Lindqvist. I oktober utkom *Storsamlaren Hans Lagerlöf*, författad av Erik Hamberg, utgiven med anledning av museets utställning om den store donatorn. Skrifterna ingår som nr. 39 resp. 40 i serien *Meddelanden från Postmuseum*.

